DZIAŁALNOŚĆ SALEZJAŃSKICH WSPÓLNOT EWANGELIZACYJNYCH JAKO PRZYKŁAD RUCHU EWANGELIZACYJNEGO INSPIROWANEGO PEDAGOGIKĄ SALEZJAŃSKĄ

Streszczenie: Salezjańskie Wspólnoty Ewangelizacyjne są przykładem polskiego ruchu w ramach szeroko pojętej Nowej Ewangelizacji. Łączą w sobie współczesne wyzwania, przed którymi staje Kościół, oraz tradycję pedagogiki salezjańskiej z jej charakterystycznymi elementami. Krótkie przedstawienie SWE pokazuje ich specyficzną metodę i aktualność dla dzisiejszego Kościoła w Polsce.

Słowa kluczowe: Nowa Ewangelizacja, pedagogika salezjańska, Pustynia Miast, salezjanie, Salezjańskie Wspólnoty Ewangelizacyjne, Salezjańska Pielgrzymka Ewangelizacyjna

Współcześnie w Polsce obserwuje się powstawanie i działalność wielu ruchów ewangelizacyjnych. Część z nich jest inspirowana duchowością salezjańską, np. Salezjański Ruch Ewangelizacyjny „Saruel”. W niniejszym tekście omówiona zostanie jednak tylko działalność Salezjańskich Wspólnot Ewangelizacyjnych jako najbliższych autorowi¹.

Powstawanie ruchów, wspólnot i grup ewangelizacyjnych stanowi oddolną odpowiedź wspólnoty Kościoła na wezwanie Soboru Watykańskiego II, aby ożywić działalność świeckich w Kościele i dotrzeć z przesłaniem Ewangelii do każdego człowieka. Trudno oszacować liczbę faktycznie działających w polskim Kościele ruchów ewangelizacyjnych. Zadania tego podjął się Zespół Konferencji Episkopatu Polski ds. Nowej Ewangelizacji powołany w 2012 roku. Dotąd zgłoszono 353 środowiska, co w praktyce oznacza liczbę zgłoszonych grup, nie zaś ruchów, których jest kilkanaście, np. Ruch Światło-Życie, Szkoła Nowej Ewangelizacji, Odnowa w Duchu Świętym, wspólnoty założone w wyniku przeprowadzenia Kursu Alfa (*Zgłoszone środowiska...* 2015).

¹ Od października 2013 r. autor jest jednym z dwóch moderatorów Salezjańskiej Pielgrzymki Ewangelizacyjnej.

Historia powstania

W skład Salezjańskich Wspólnot Ewangelizacyjnych (SWE) wchodzi dwa odrębne, ale ściśle powiązane ruchy: Salezjańska Pielgrzymka Ewangelizacyjna (SPE) i Pustynia Miast (PM). Inspiracją do ich powstania było spotkanie z Janem Pawłem II pod Jasną Górą w dniach 10-15 sierpnia 1991 roku w ramach VI Światowych Dni Młodzieży. Wedle relacji uczestników tego wydarzenia wiele osób zapragnęło wówczas działać na rzecz ewangelizacji Polski, która wchodziła w nowy etap suwerenności i otwarcia na świat oraz związanych z tym wyzwań – przede wszystkim spodziewanej laicyzacji społeczeństwa. W tym samym roku do Częstochowy zdążyła pielgrzymka piesza diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, w tym grupa IX, „błękitna”, prowadzona przez salezjanów. Kwatermistrzowie tej grupy, kl. Dariusz Presnal i kl. Leszek Ziola, w miejscowości Obora k. Gniezna postanowili stworzyć pielgrzymkę młodzieży, która na trasie podejmowałaby działania ewangelizacyjne. W efekcie tej decyzji 30 lipca 1992 roku w miejscowości Szczaniec k. Świebodzina zebrała się grupa 180 młodych osób, która wyruszyła do Częstochowy jako Salezjańska Pielgrzymka Ewangelizacyjna. Po kilku latach działalności postanowiono oddzielić spotkania ewangelizacyjne od pielgrzymowania, tworząc Pustynię Miast – ruch ewangelizacyjny, który działa w czasie wakacji (przełom czerwca i lipca) w kilku losowo wybranych miastach północno-zachodniej Polski. Na pierwsze rekolekcje PM do Debrzna (woj. pomorskie) w 1994 roku przyjechało 30 młodych ludzi, dotychczas zaangażowanych w SPE. W ten sposób powstały dwa ruchy ściśle związane personalnie i pod względem charyzmatu, co podkreślone zostało nadaniem im wspólnej nazwy Salezjańskich Wspólnot Ewangelizacyjnych (Presnal i in. 2000).

Metoda działania

Najbardziej charakterystyczną metodą działania SWE są spotkania ewangelizacyjne. Pierwotnie odbywały się one wieczorem, po całym dniu marszu pielgrzymki, w centrum danej miejscowości, np. na rynku, placu, przed kościołem czy szkołą. Z czasem PM zaadaptowała inne miejsca do przeprowadzania spotkań, np. plac między blokami mieszkalnymi, korytarz młodzieżowego ośrodka wychowawczego albo świetlicę szpitalną.

Wzorcowe spotkanie ewangelizacyjne rozpoczyna się modlitwą do Ducha Świętego w formie pieśni, często z podaniem rąk i stworzeniem w ten sposób ogromnego koła oraz atmosfery wspólnoty. Następnie śpiewa się kilka radosnych piosenek i tańczy, co ma na celu włączenie do zabawy dzieci, pokazanie pozytywnej, „ludzkiej” twarzy ewangelizatorów. W zależności od planu grupy prowadzącej wieczór śpiewa się także inne młodzieżowe piosenki i wykonuje tańce integracyjne. To jest bardzo charakterystyczny rys SWE, zaczerpnięty z pedagogiki salezjańskiej: nawiązanie przyjaźni z odbiorcą przekazu, wyjście naprzeciw człowiekowi, inicjacja kontaktu, zawarcie znajomości. Ksiądz Bosko mawiał, że wychowawca powinien

sprawić, by młodzież go pokochała, wówczas będzie mógł na nią oddziaływać. Podobnie postępują ewangelizatorzy SWE, wychodząc naprzeciw przypadkowo spotkanemu człowiekowi, do którego chcą skierować przesłanie ewangeliczne. Najpierw nawiązują ludzki, ciepły i naturalny kontakt. Dopiero na dalszym etapie przekazują przesłanie Ewangelii, co nie może mieć charakteru narzucania czy indoktrynacji, ale propozycji, i powinno zostać dobrowolnie przyjęte.

Po nawiązaniu pozytywnego kontaktu z odbiorcami pokazuje się scenki ewangelizacyjne, około trzech, które przeplata się refleksyjnymi śpiewami. Scenki te są najczęściej inspirowane Ewangelią, czasem wprost odgrywa się jakąś przypowieść Jezusa, kiedy indziej mają one ogólne przesłanie moralne, a bywa, że są tylko pielgrzymkowym kabaretem. Ponieważ aktorzy grają na ulicy, rzadziej na scenie, to rekwizyty i scenografia są ograniczone do minimum; największy efekt wywiera po prostu sama gra, w bezpośredniej bliskości widzów. Ważna dla budowania atmosfery jest muzyka, która często przechodzi bezpośrednio w pieśń śpiewaną przez wszystkich po zakończonej scenie. Często też scenka stanowi dobry punkt wyjścia komentarza, który jest minikazaniem wygłaszanym przez księdza, przekazuje się w nim treści ewangeliczne lub moralne. Ze względu na warunki przedstawiania scenek dużą rolę odgrywa w nich improwizacja, zdolność młodzieży do adaptowania treści do miejsca, odbiorców, nieprzewidzianych w trakcie grania zdarzeń. To samo dotyczy komentatora². Owa zdolność do improwizacji, otwartość na nieprzewidziane zdarzenia, pogodne stawianie czoła niespodziewanym niedogodnościom są podawane jako cechy charakterystyczne wychowawcy salezjańskiego. Rolą prowadzącego jest też wyczuwanie klimatu całej grupy, aby w zależności od potrzeby przeplatając scenki poważne i radosne śpiewami oraz tańcami, wpływał na dobry odbiór treści. Musi się on więc wykazywać dużą dozą inteligencji emocjonalnej.

Spotkanie ewangelizacyjne kończy się zazwyczaj odśpiewaniem *Apelu Jasnogórskiego* albo inną stosowną modlitwą. Wielokrotnie zdarza się, że zamyka je odsłuchanie fragmentu przesłania Jana Pawła II albo jakaś nieoczekiwana i zaskakująca forma modlitwy (np. leżenie krzyżem na chodniku), która porusza emocjonalnie odbiorców. Chodzi o to, aby modlitwa kończąca spotkanie wyraziła więź między ludźmi, którzy są w istocie braćmi i siostrami, oraz umożliwiła doświadczenie miłości Boga. Często atmosfera tych wieczornych chwil pozostawia niezatarte wrażenie na uczestnikach. Ostatnim akordem spotkania ewangelizacyjnego jest salezjańskie „słówko na dobranoc”.

² Za przykład niech posłuży zdarzenie z Leszna z 4 lipca 2008 roku, relacjonowane przez świadków, kiedy to na rynku podczas ewangelizacji ulicznej z ogródka piwnego wyszedł mężczyzna w stanie wskazującym na spożycie alkoholu, chwycił za mikrofon i skierował do siedzącej na ziemi młodzieży przesłanie kończące się wezwaniem: „Nie idźcie za czarnymi! Oni was oszukują!”. Ks. D. Presnal wziął od niego mikrofon i skomentował: „Kto nie idzie za czarnymi, tylko za Jezusem Chrystusem – niech wstanie!”. W odpowiedzi około 300 młodych ludzi wstało, podniosło ręce i zaczęło śpiewać *Jezus jest Panem*.

Cele i zadania

W statucie Salezjańskich Wspólnot Ewangelizacyjnych czytamy, że pierwszorzędnym celem ich istnienia jest realizacja powołania każdego chrześcijanina do świętości przez pogłębianie żywej wiary w Jezusa Chrystusa oraz przyjęcie Go jako swojego Pana i Zbawiciela. Ponadto nauczanie młodzieży odpowiedzialności w wyznawaniu wiary katolickiej wyrażającej się w przepowiadaniu prawdy o Chrystusie, a także zaangażowanie w służbę na rzecz kształtowania postaw młodego człowieka tak, by według intencji księdza Bosko wyrósł na uczciwego obywatela i dobrego chrześcijanina (*Statut...* rozdz. 2, pkt 11). Wśród celów widać zatem wyraźny prymat doprowadzenia człowieka do decydującego spotkania z Chrystusem. Jest to spójne z działalnością wielu grup w Kościele, a także z celem istnienia samego Kościoła (*Lumen Gentium*, nr 2). Jednocześnie duży nacisk kładzie się na ewangelizację, czyli „przepowiadanie prawdy o Chrystusie” przez młodych ludzi (*Lumen Gentium*, nr 35). Wreszcie inspiracja salezjańska podpowiada zachowanie równowagi między celami religijnymi i edukacyjnymi wyrażone w formule „uczciwy obywatel i dobry chrześcijanin”.

Zadania SWE³ wskazują wyraźnie na prymat działań chrześcijańskich przed wychowawczymi. Wspólnoty mają za zadanie modlić się, prowadzić formację duchową, dawać świadectwo życia chrześcijańskiego i dopiero na końcu prowadzić ewangelizację. Zatem z życia duchowego młodych ludzi wypływa przemiana ich postępowania, a w końcu także działanie ewangelizacyjne. W pedagogice salezjańskiej ewangelizacja i wychowanie są ze sobą ściśle powiązane. Każde działanie religijne powinno brać pod uwagę uwarunkowania naturalne i potrzeby rozwojowe człowieka. Dzięki temu pośrednio wpływa na kształtowanie w młodych ludziach postaw odpowiedzialności, konsekwencji, pracowitości, wrażliwości itp.

Media

Na przestrzeni 24 lat istnienia SWE posługują się dostępnymi środkami medialnymi, przede wszystkim drukiem. Najbardziej kompletne zestawienie bibliograficzne podaje ks. Jarosław Wąsowicz w tekście *Dziesięć lat w służbie Nowej*

³ Zadania SWE zostały sformułowane następująco: „A) organizowanie, prowadzenie i wspieranie dzieł ewangelizacyjnych, szczególnie na terenie parafii, szkół, zakładów pracy, szpitali, więzień, w ośrodkach młodzieżowych i na ulicach; B) zaangażowanie na rzecz ewangelizacji różnych dziedzin życia: rodzinnego, społecznego, kulturalnego i osobistego według intencji księdza Bosko, by wychowywać uczciwego obywatela i dobrego chrześcijanina; C) formowanie głębokiej świadomości korzeni wiary i gotowości obrony wartości chrześcijańskich; D) przeciwdziałanie szerzącym się różnorodnym zagrożeniom ze strony np. laicyzacji, konsumpcjonizmu, sekt, okultyzmu, satanizmu, New Age itp.; E) wychowanie do ewangelizacji przez Słowo Boże, modlitwę, sakramenty święte i lekturę duchową; F) wspieranie członków stowarzyszenia na drodze ich postępu duchowego” (*Statut...* rozdz. 2, pkt. 12).

Ewangelizacji. Bibliografia Salezjańskich Wspólnot Ewangelizacyjnych 1991-2001 (Wąsowicz 2002). Najważniejszą pozycją jest biuletyn SWE „Czas Łaski”, który doczekał się już 77 numerów, wydawanych ze zmienną regularnością. Obok tej pozycji pojawiło się też kilkanaście numerów czasopisma „Hardcore Christian”. Ukazała się również książka salezjanów Dariusza Presnala, Jarosława Wąsowicza i Jana Gliścińskiego pt. *Pustynia Miast. Salezjański Ruch Ewangelizacyjny* (Presnal i in. 2000). Ponadto drukowane są materiały formacyjne, śpiewniki itp. Pod szyldem SWE wydanych zostało kilka płyt z muzyką. Od wielu lat działa strona internetowa wspólnot: www.swe.pl. W 2012 roku rozpoczęło działalność i nadało kilka audycji internetowe Radio Pustynia.

Perspektywy na przyszłość

W dzisiejszych czasach Kościół katolicki z niesłabnącą intensywnością wzywa do Nowej Ewangelizacji. Od momentu pierwszego wezwania do Nowej Ewangelizacji przez Jana Pawła II w 1990 roku (Jan Paweł II 1990, nr 33) nieustannie słychać o kolejnych inicjatywach i potrzebie większego zaangażowania w tę działalność. Jest ona zatem najpilniejszą potrzebą Kościoła w Europie i znakiem czasu, jaki Bóg daje współczesnemu pokoleniu. Ponadto badania religijności młodzieży w Polsce nie pozostawiają złudzeń – systematycznie słabnie jej utożsamianie się z Ewangelią i Kościołem⁴. Dlatego działalność Salezjańskich Wspólnot Ewangelizacyjnych, tak jak innych podobnych ruchów, wydaje się dla dzisiejszych salezjanów aktualnym i pilnym zadaniem.

Bibliografia

- Jan Paweł II (1990). *Encyklika Redemptoris missio. Lumen Gentium* (1964). Sobór Watykański II.
- Presnal D., Wąsowicz J., Gliściński J. (2000). *Pustynia Miast. Salezjański Ruch Ewangelizacyjny*. Łódź n. Wartą: Biblioteka Biuletynu SWE.
- Statut Stowarzyszenia Salezjańskich Wspólnot Ewangelizacyjnych Salezjańskiej Pielgrzymki Ewangelizacyjnej i Pustyni Miast „SWE Czas Łaski”*.
- Wąsowicz J. (2002). *Dziesięć lat w służbie Nowej Ewangelizacji. Bibliografia Salezjańskich Wspólnot Ewangelizacyjnych 1991-2001*. Łódź n. Wartą: Biblioteka Biuletynu SWE.

⁴ Trzeba jednak uściślić, że Polska wykazuje bardzo dużą religijność na tle innych krajów europejskich, zaś spadek deklaracji wiary i praktyk religijnych postępuje o wiele wolniej, niż się spodziewano. Dzisiejsza tendencja wskazuje raczej na rosnącą indywidualizację wiary. Coraz więcej młodych respondentów (w wieku 18-24 lat) deklaruje: „jestem wierzący na swój własny sposób”, na niekorzyść: „jestem wierzący i stosuję się do wskazań Kościoła” (por. *Zmiany w zakresie...*).

Zgłoszone środowiska Nowej Ewangelizacji, dostępny na: <http://nowaewangelizacja.org/spolecznosc/wykaz/> (otwarty 14.04.2015).

Zmiany w zakresie podstawowych wskaźników religijności Polaków po śmierci Jana Pawła II (2015). Komunikat CBOS, nr 26. Warszawa.

THE ACTIVITY OF THE SALESIAN EVANGELIZATION COMMUNITIES AS AN EXAMPLE OF EVANGELIZATION MOVEMENT INSPIRED BY THE SALESIAN PEDAGOGY

Abstract: Salesian Evangelization Communities (SWE) are an example of a Polish movement within the idea of the New Evangelization. They combine the contemporary challenges of the Church with the tradition of Salesian pedagogy with its specific elements. A short characteristic of SWE shows its specific method and its validity for the contemporary Church in Poland.

Key words: Desert of the Cities, new evangelization, Salesian Evangelization Communities, Salesian Evangelization Pilgrimage, Salesian pedagogy, Salesians

Michał Mejer – salezjanin, magister teologii, licencjat pedagogiki. Od 2005 roku jeden z duszpasterzy Salezjańskiej Pielgrzymki Ewangelizacyjnej. Adres korespondencyjny: ul. Baczyńskiego 1A, 05-092 Łomianki. Adres e-mail: michalsdb@gmail.com